

Bartłomiej Łódzki

ORCID: 0000-0003-3526-6485

Uniwersytet Wrocławski

Wydział Nauk Społecznych

Zmiany klimatu i polityka klimatyczna. Analiza najczęściej udostępnianych newsów telewizyjnych stacji globalnych w przestrzeni mediów społecznościowych

<https://doi.org/10.19195/1643-0328.32.2>

Słowa kluczowe: zmiany klimatu, polityka klimatyczna, IPCC, COP, globalne stacje telewizyjne, Facebook, analiza text-mining

Wprowadzenie

Zmiany klimatu są faktem i mają charakter globalny. Negatywne procesy w środowisku naturalnym stale postępują. Ekspertów wielu branż wskazują rozwiązania, mogące ograniczyć nadchodzące skutki wieloletnich zaniedbań. Nie wszyscy aktorzy polityczni sprzyjają jednak wspólnym rozwiązaniom polityki klimatycznej. Po spektakularnym i jednostronnym wycofaniu się administracji Donalda Trumpa z porozumienia paryskiego z 2015 roku nastąpiła istotna deprecjacja wartości wypracowywanego przez wiele lat porozumienia kompromisowego na szczycie międzynarodowym.

Celem niniejszego artykułu jest analiza przekazów medialnych z lat 2017–2019 dotyczących zmian klimatu i polityki klimatycznej¹. Mając na uwadze istotność nagłaśniania przez media tego problemu i aktywności aktorów politycznych, autor podjął się analizy informacji pochodzących z siedmiu stacji telewizyjnych (Al-Jazeera English, British Broadcasting Corporation World — BBC World, Cable News Network — CNN, Deutsche Welle — DW, EuroNews, France24 i RT — Russia Today). Charakteryzują się one globalnym zasięgiem, nadają w języku angielskim i koncentrują się na kwestiach uniwersalnych. Biorąc pod uwagę, że media społecznościowe stają się istotnym kanałem dystrybucji materiałów pochodzących z mediów tradycyjnych, w analizie wzięto

¹ Projekt badawczy finansowany ze środków programu „Inicjatywa Doskonałości — Uczelnia Badawcza” (IDUB) na lata 2020–2026 dla Uniwersytetu Wrocławskiego.

pod uwagę informacje umieszczane na stronach internetowych nadawców, a następnie udostępniane na Facebooku. Tym samym możliwe było skupienie się na treściach, które faktycznie były istotne dla odbiorców. Udostępnienia (tak zwane shares) są jedną z najważniejszych kategorii w badaniach marketingu politycznego i wskaźnikiem dla podmiotów medialnych w postaci realnej informacji zwrotnej. Korzystając z platformy BuzzSumo, pobrano dane z lat 2017–2019 obejmujące czas ważnych wydarzeń politycznych (porozumienie paryskie, zapowiedź wycofania się z niego przez administrację Trumpa; poprawka protokołu z Kioto, kolejne konferencje Conferences of the Parties — COP). Wybrane narzędzie monitoruje miliony stron internetowych i ruch w mediach społecznościowych, dostarczając dokumentację agencjom marketingowym, dziennikarzom czy sztabom wyborczym. Na potrzeby projektu pobrano dane o stu najczęściej udostępnianych artykułach poszczególnych stacji z każdego roku. Zgromadzono łącznie 2100 artykułów. W kolejnym kroku dane zostały przefiltrowane w poszukiwaniu badanej tematyki. Newsy odnoszące się do polityki klimatycznej czy zmian klimatu tworzyły ostateczny korpus. W badaniu wykorzystano metody mieszane, zarówno ilościową, jak i jakościową analizę zawartości. Materiały poddano analizie text-mining (przetwarzanie tekstu przy użyciu zautomatyzowanej analizy treści). Badanie wykonano, stosując pakiet narzędzi ProSuite (firmy ProvalisResearch) umożliwiający ekstrakcję tematów, analizę współwystępowania słów i fraz oraz ich kontekstu. Celem projektu była próba odpowiedzi na pytanie, jakie treści i której stacji telewizyjnej dystrybuowano w sieci najczęściej. Autora interesowało, jaka tematyka pojawiała się w udostępnianych artykułach. Jakie regiony świata wzmiankowano (tak zwana geografia newsa) i czy odwoływano się do głosu naukowców? Czy publiczność udostępniała artykuły związane z decyzjami aktorów politycznych i aktywnością organizacji międzynarodowych?

Zmiany klimatu jako problem globalny

Uznanie kwestii klimatu jako problemu globalnego i określenie jego „optymalnego” poziomu wymagało zinstytucjonalizowania, co nastąpiło w latach osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych XX wieku przez ustanowienie Międzyrządowego Zespołu do spraw Zmian Klimatu (Intergovernmental Panel on Climate Change — IPCC) i Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie Zmian Klimatu (United Nations Framework Convention on Climate Change — UNFCCC). Celem UNFCCC jest osiągnięcie stabilizacji stężeń gazów cieplarnianych w atmosferze na poziomie, który zapobiegałby groźnej antropogenicznej ingerencji w system klimatyczny, natomiast raporty IPCC dostarczają wiedzy naukowej na temat poziomów, przy których należy ustabilizować stężenia². Dzięki Międzyrządowemu Zespołowi do spraw Zmian Klimatu wiadomo, że od 1880 do 2012 roku średnia globalna temperatura wzrosła o 0,85°C. Jest to o tyle niebezpieczne, że na każdy jeden stopień wzrostu temperatury plony zbóż spadają o około 5%. Oceany

² B. Lahn, *Changing climate change: The carbon budget and the modifying-work of the IPCC*, „Social Studies of Science” 51, 2021, nr 1, s. 4, DOI: 10.1177/0306312720941933.

się ociepliły, zmniejszyła się ilość śniegu i lodu, a poziom mórz wzrósł. Od 1901 do 2010 roku średni globalny poziom mórz wzrósł o 19 cm, ponieważ oceany rozszerzyły się z powodu ocieplenia, a lód stopniał. Zasięg lodu morskiego w Arktyce kurczył się w każdej kolejnej dekadzie od 1979 roku, przy czym w każdej dekadzie ubywało 1,07 mln km² lodu. Jak podają eksperci IPCC, biorąc pod uwagę obecne stężenia i trwające emisje gazów cieplarnianych, jest prawdopodobne, że do końca tego stulecia wzrost temperatury globalnej przekroczy 1,5°C w porównaniu z okresem 1850–1900 dla wszystkich scenariuszy z wyjątkiem jednego. Oceany na świecie będą się ocieplać, a topnienie lodu będzie postępować. Przewiduje się, że średni wzrost poziomu morza wyniesie 24–30 cm do 2065 roku i 40–63 cm do 2100 roku. Większość aspektów zmian klimatycznych będzie się utrzymywać przez wiele stuleci, nawet jeśli emisje zostaną wstrzymane. Według IPCC globalna emisja dwutlenku węgla (CO₂) wzrosła prawie o 50% od 1990 roku. Emisje rosły szybciej w latach 2000–2010 niż w każdej z trzech poprzednich dekad. Zdaniem ekspertów nadal możliwe jest ograniczenie wzrostu średniej globalnej temperatury do dwóch stopni Celsjusza powyżej poziomu sprzed epoki przemysłowej, jednak potrzebne będzie zastosowanie szerokiego wachlarza środków technologicznych oraz zmiany w zachowaniu społeczeństw³. Jak zaznacza Europejska Agencja Środowiska (European Environment Agency — EEA), zanieczyszczenia pochodzą z wielu różnych źródeł. Według danych tej organizacji transport jest odpowiedzialny za około 45% emisji tlenków azotów w Europie oraz znaczą część całkowitych emisji innych głównych zanieczyszczeń⁴. Zmiany klimatu coraz częściej postrzegane są również jako element praw człowieka. Deklaracja z Malé (2007) była pierwszym dokumentem podpisanym na arenie międzynarodowej, w którym uznano, że zmiany klimatu mają wpływ na efektywne korzystanie z praw człowieka⁵. Związek ten rozumiany jest dwukierunkowo. Zmiany w środowisku oddziałują na prawo do życia, prawo do odpowiedniego standardu życia, prawo do korzystania z najwyższego osiągalnego poziomu ochrony zdrowia fizycznego i psychicznego. Jednocześnie działania podejmowane w celu niwelowania tych zmian i ich skutków mogą prowadzić do naruszeń praw człowieka. Przykładem może być nowa infrastruktura wymuszająca przesiedlenia ludności⁶. Istotność opisywanego związku znalazła też odzwierciedlenie w sześciu rezolucjach Rady Praw Człowieka Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ) przyjętych w latach 2008–2016. Jak zauważa Siwior, „Dostrzeżenie przez Radę Praw Człowieka ONZ problemu zagrożeń, które zmiany

³ Goal 13: Take urgent action to combat climate change and its impacts, <https://www.un.org/sustainabledevelopment/climate-change/>, 2020 r. (dostęp: 10.01.2022).

⁴ W kierunku całkowitego ograniczenia emisji zanieczyszczeń w Europie — Europejska Agencja Środowiska, „Sygnały EEA”, <https://www.eea.europa.eu/pl/publications/sygnały-eea-2020-w-kierunku>, 2020 r. (dostęp: 10.01.2022).

⁵ Male' Declaration on the Human Dimension of Global Climate Change, http://www.ciel.org/Publications/Male_Declaration_Nov07.pdf, 2007 r. (dostęp: 10.01.2022).

⁶ P. Siwior, *Prawa człowieka a zmiany klimatu — perspektywa ONZ*, „Studia Prawnoustrojowe” 2021, nr 51, s. 150–151, DOI: 10.31648/sp.6399.

klimatu i ich zwalczanie niosą dla poszanowania praw człowieka, ma bez wątpienia ogromne znaczenie dla rozwoju prawa klimatycznego”⁷.

Dążenie do wypracowania wspólnych, międzynarodowych rozwiązań mających na celu ograniczenie negatywnych skutków zmian klimatu, przyniosło podpisane w 2015 roku porozumienie paryskie.

Porozumienie paryskie z 2015 roku jako element polityki klimatycznej

Porozumienie paryskie to pierwsze w historii powszechne, prawnie wiążące globalne porozumienie w sprawie zmian klimatu przyjęte na paryskiej konferencji klimatycznej (COP21) w grudniu 2015 roku. Proces rozpoczął się już pod koniec 2013 roku w Warszawie, kiedy negocjatorzy zatwierdzili zasadę dobrowolnych zobowiązań. Chętne państwa mogły składać swoje dobrowolne wkłady (contributions) w redukcję emisji gazów cieplarnianych aż do rozpoczęcia COP21⁸.

Porozumienie stało się pomostem między dzisiejszą polityką a neutralnością klimatyczną przed końcem stulecia. Określa globalne ramy mające na celu uniknięcie niebezpiecznej zmiany klimatu przez ograniczenie globalnego ocieplenia do znacznie poniżej 2°C i dążenie do ograniczenia go do 1,5°C. Ma również na celu wzmocnienie zdolności krajów do radzenia sobie ze skutkami zmiany klimatu i wspieranie ich w swoich wysiłkach. Rządy blisko 190 państw zgodziły się na długoterminowe cele i spotkania w cyklu pięcioletnim oceniające wspólne postępy. Strony zobowiązały się do informowania o aktualizowaniu i zwiększaniu ich wkładu ustalonego na poziomie krajowym, a także do komunikowania opinii publicznej o sposobach realizacji działań na rzecz klimatu⁹.

Ratyfikacja postanowień była możliwa od 2016 roku. By porozumienie weszło w życie, musiały zostać spełnione dwa warunki. Przede wszystkim ratyfikowania musiało dokonać 55 państw, a następnie dołączyły się państwa, które łącznie odpowiadają za 55% światowych emisji. Jako pierwsze działania podjęły małe państwa wyspiarskie. W grupie państw Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (Organisation for Economic Co-operation and Development — OECD) pierwsza była Norwegia z poziomem 0,14% światowych emisji. Chiny i Stany Zjednoczone, które odpowiadały za 38% emisji, dołączyły do porozumienia we wrześniu 2016 roku. Następnie decyzje podjęły Indie i kolejne kraje Unii Europejskiej. Wyznaczone progi udało się osiągnąć w październiku 2016 roku. Wielkim nieobecny była Rosja, która ostatecznie dołączyła w 2019 roku. Największym zaskoczeniem okazała się decyzja Donalda Trumpa, który złożył w 2017 roku oficjalną

⁷ *Ibidem*, s. 153.

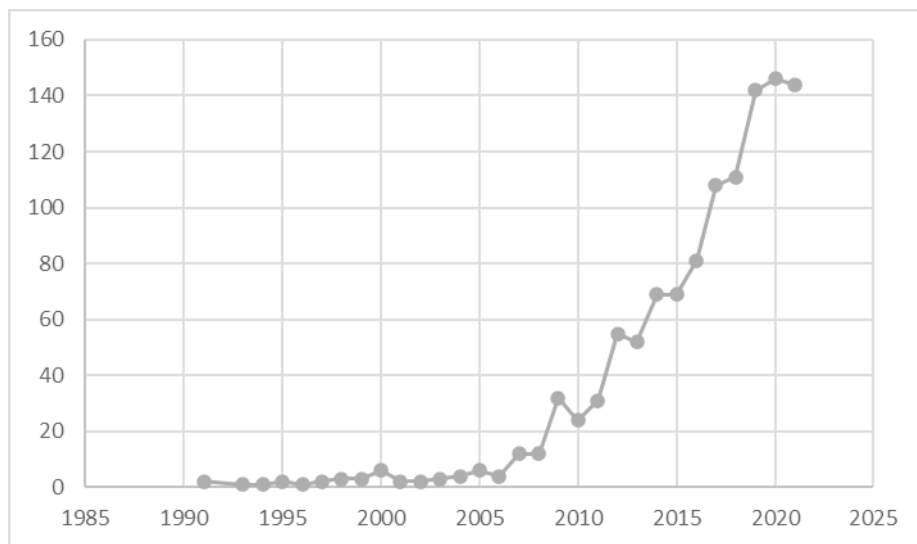
⁸ P. Collet, *5 lat Porozumienia Paryskiego: dyplomatyczny sukces przyćmiony decyzją USA*, „Actu-Environnement”, <https://www.teraz-srodowisko.pl/aktualnosci/5-lat-porozumienie-paryskie-zobowiazania-panstw-mapa-9655.html>, 11 grudnia 2020 r. (dostęp: 10.01.2022).

⁹ *Porozumienie paryskie*, „Climate Action”, https://ec.europa.eu/clima/eu-action/international-action-climate-change/climate-negotiations/paris-agreement_pl (dostęp: 10.01.2022).

deklarację wystąpienia z tego porozumienia. Nastąpiło to ostatecznie trzy lata później¹⁰. Krok ten podważył proces integracji i wspólnych starań. Wzbudził zdziwienie i niezrozumienie społeczności międzynarodowej¹¹. Prezydent Stanów Zjednoczonych tłumaczył to koniecznością ochrony gospodarki amerykańskiej. Badania dowodzą jednak, że zapowiedź wycofania się z porozumienia wpłynęła negatywnie na cały sektor paliwowy Stanów Zjednoczonych i część podsektorów rynku (zintegrowany i transportowy)¹².

Zmiany klimatu w badaniach naukowych i przekazach medialnych

Istotność zagadnienia powoduje, że w przekazach medialnych coraz częściej pojawia się problematyka zmian klimatu i działań podejmowanych w tym zakresie przez aktorów politycznych. Zawartość doniesień medialnych jest przedmiotem wielu opracowań naukowych. Katalog bazy Web of Science z lat 1991–2021 zawiera ponad 1,1 tysiąca ($N = 1130$) tego typu analiz (na podstawie wyszukiwanych fraz: „climate change”, „media coverage”), z czego 57,6% z nich powstało w latach 2017–2021, co dodatkowo ilustruje znaczenie i aktualność tematu (wykres 1).

Wykres 1. Liczebność badań nad przekazami medialnymi

Źródło: opracowanie własne na podstawie Web of Science

¹⁰ P. Collet, *5 lat Porozumienia Paryskiego...*

¹¹ I.R. Pavone, *The Paris Agreement and the Trump administration: Road to nowhere?*, „Journal of International Studies” 11, 2018, nr 1, s. 34, DOI: 10.14254/2071-8330.2018/11-1/3.

¹² I. Diaz-Rainey *et al.*, *Trump vs. Paris: The impact of climate policy on U.S. listed oil and gas firm returns and volatility*, „International Review of Financial Analysis” 76, 2021, s. 1–2, DOI: 10.1016/j.irfa.2021.101746.

Przedstawiciele pięciu państw są autorami aż 73,5% wszystkich tekstów (odpowiednio: Stany Zjednoczone 31,5; Wielka Brytania 16,1; Niemcy 10,4; Kanada 7,8 i Chiny 7,7). Większość prac prezentuje nauki o komunikowaniu (31,5%), nauki o polityce 4,0%. Pozostałe związane są głównie z naukami o ziemi i środowisku. W badaniach dotyczących przekazów medialnych ($N = 360$) wykorzystywano głównie analizę zawartości (blisko 20% przypadków). W dalszej kolejności sięgano po analizę uramowienia czy analizę dyskursu (tabela 1).

Tabela 1. Metody badawcze wykorzystywane w badaniach nad przekazami medialnymi

Metoda badawcza	Liczba fraz	Procent fraz
Analiza zawartości	60	19,4
Analiza uramowienia (framing)	13	5,2
Analiza dyskursu	10	3,2
Agenda-setting	9	2,9
Uramowienie wizualne	4	1,3

Źródło: opracowanie własne

Badania dotyczyły różnych regionów świata. Najczęściej wzmiankowano jednak Stany Zjednoczone, Wielką Brytanię, Niemcy, Indie czy Hiszpanię. Wśród podmiotów związanych z polityką klimatyczną zwykle występowały COP i IPCC (tabela 2).

Tabela 2. Państwa i podmioty w przekazach medialnych

Podmiot badań	Liczba wzmianek
Stany Zjednoczone	47
Wielka Brytania	35
COP	26
Niemcy	21
Indie	18
Twitter	14
Hiszpania	13
Kopenhaga	12
Australia	12
COVID	12
Chiny	12
Kanada	11
IPCC	10

Źródło: opracowanie własne

Przedmiotem badań były przede wszystkim media informacyjne. Zdecydowana większość opracowań dotyczyła sposobów relacjonowania zmian klimatu przez prasę (głównie gazety o zasięgu krajowym). Kolejną kategorię tworzyły analizy treści mediów

społecznościowych (Twitter, Facebook) oraz przekazów telewizyjnych. Tematyka przekazów mediów lokalnych była w zdecydowanej mniejszości (tabela 3).

Tabela 3. Najczęściej badane media

Typy badanych mediów	Liczba fraz	Procent fraz
Media informacyjne	34	11,0
Gazety/prasa	31	10,0
Media społecznościowe	9	2,9
Gazety krajowe	9	2,9
Informacje telewizyjne	8	2,6
Media mainstreamowe	6	1,9
Media lokalne	3	1,0

Źródło: opracowanie własne

Najczęściej cytowano badania Andersona opublikowane w 2013 roku. Zdaniem tego autora znaczna część debaty publicznej przenosi się do Internetu, a komentarze w sieci mogą mieć ogromny wpływ na kształtowanie opinii. Polaryzacji społeczeństwa sprzyja również nieobyczajny język i wartości wyznawane przez odbiorców. Zauważa też, że większość konserwatywnych Amerykanów zaprzeczała istnieniu globalnego ocieplenia, a część konserwatywnych grup ewangelickich opowiadała się za regulacją zmian klimatycznych na podstawie przekonania, że chrześcijanie są „włodarzami Ziemi”¹³. Kolejna praca skupiała się na roli dziennikarzy, kontrowersji w przekazach medialnych i roli wiedzy zarówno wśród odbiorców, jak i przedstawicieli mediów. Autor zauważał, że część dziennikarzy nie ma odpowiedniej wiedzy, co może istotnie wpływać na nadmierne wyeksponowanie lub bagatelizowanie globalnych zmian klimatycznych. Nie udaje im się też przekazać kontekstu naukowego. Badania eksperymentalne, będące trzonem artykułu, dowodzą, że kontekst i kontrowersje mają niebagatelny wpływ na postrzeganie problematyki globalnego ocieplenia, a osoby wykazujące postawy proekologiczne są mniej podatne na kontrowersje pojawiające się w mediach¹⁴. Szerokim echem odbiła się też praca McComs i Shanagan. Autorzy badali teorię cyklicznych wzorców pojawiających się w przekazach medialnych, a dotyczących kwestii środowiskowych. Długoterminowa analiza obejmująca doniesienia *The New York Times* i *The Washington Post* z lat 1980–1995 dowiodła, że problematyka globalnego ocieplenia pojawiała się cyklicznie, a sposób narracji (przedstawiania skutków tych procesów) nakładał się na określone etapy życia newsa. Zwykle najważniejsze kwestie poruszane przez badaczy rozmięły się z zainteresowaniem mediów, co, zdaniem autorów, mogło negatywnie wpływać na stosunek

¹³ A.A. Anderson *et al.*, *The “Nasty Effect:” Online Incivility and Risk Perceptions of Emerging Technologies*, „Journal of Computer-Mediated Communication” 19, 2014, nr 3, s. 373–387, DOI: 10.1111/JCC4.12009.

¹⁴ J.B. Corbett, J.L. Durfee, *Testing Public (Un)Certainty of Science: Media Representations of Global Warming*, „Sage Journals” 26, 2016, nr 2, s. 129–151, <http://dx.doi.org/10.1177/1075547004270234>.

odbiorców do tych zagrożeń w dłuższej perspektywie¹⁵. Oddziaływanie przekazów trzech amerykańskich telewizyjnych kanałów informacyjnych badali Feldman i Maibach z zespołem. Wyniki analizy treści dowiodły, że zmiany klimatyczne były przedstawiane na antenie Fox News w bardziej lekceważącym tonie niż w przypadku CNN czy Microsoft Network National Broadcasting Company — MSNBC. Dziennikarze FoxNews zdecydowanie częściej przeprowadzali wywiady z osobami wątpiącymi w zmiany klimatu i negującymi wspólne wysiłki polityczne. Autorzy przeprowadzili też badania ankietowe na reprezentatywnej próbie Amerykanów i potwierdzili związek między oglądalnością a poglądami politycznymi. Widzowie FoxNews negowali problem i krytycznie oceniali politykę klimatyczną. Oglądanie CNN i MSNBC wiązało się natomiast z większą akceptacją globalnego ocieplenia¹⁶. Piątkę najczęściej cytowanych prac zamyka metaanaliza Schäfer i Schlichting. Autorzy dokonali przeglądu 133 prac poruszających problematykę roli mediów w komunikowaniu o zmianach klimatycznych. Wyniki pokazują, że liczba prac rośnie, poszerza się grupa państw i badanych typów mediów. Niezmienny pozostaje fakt koncentrowania się badaczy na krajach zachodnich i mediach drukowanych¹⁷. Analiza źródeł naukowych wykonana przez autora na potrzeby niniejszego artykułu zawiera bardzo zbliżone wyniki.

Wyniki badań własnych

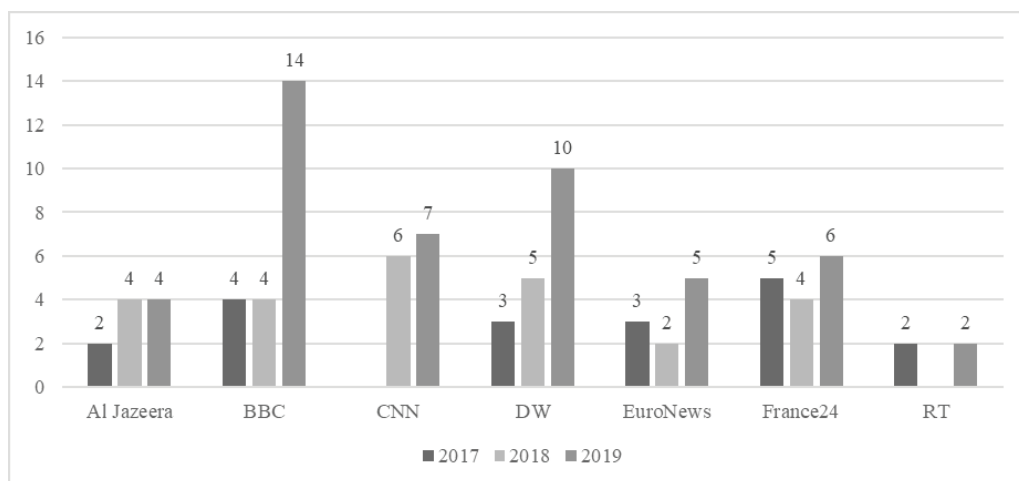
W grupie stu najczęściej udostępnianych artykułów w latach 2017–2019 każdego roku pojawiała się problematyka zmian klimatu i polityki klimatycznej, która dotyczyła łącznie 4,4% zgromadzonego materiału ($N = 92$). Wydawać się może, że to niewiele, ale temat „rywalizował” z tekstami dotyczącymi innych, bieżących wydarzeń politycznych, problemów społecznych, ekonomicznych, a także katastrof czy aktywności celebrytów.

Znaczenie artykułów dla globalnej publiczności ilustruje łączna liczba udostępnień, która wyniosła w badanym okresie ponad 61 milionów. Każdego roku wskaźnik ten miał tendencję wzrostową (tabela 4).

¹⁵ K. McComas, J. Shanahan, *Telling Stories About Global Climate Change: Measuring the Impact of Narratives on Issue Cycles*, „Sage Journals” 26, 2016, nr 1, s. 30–57, <http://dx.doi.org/10.1177/009365099026001003>.

¹⁶ L. Feldman *et al.*, *Climate on Cable: The Nature and Impact of Global Warming Coverage on Fox News, CNN, and MSNBC*, „Sage Journals” 17, 2011, nr 1, s. 3–31, <http://dx.doi.org/10.1177/1940161211425410>.

¹⁷ M.S. Schäfer, I. Schlichting, *Media Representations of Climate Change: A Meta-Analysis of the Research Field*, „Environmental Communication” 8, 2014, nr 2, s. 142–160, <https://doi.org/10.1080/17524032.2014.914050>.

Wykres 2. Liczba artykułów o zmianach klimatycznych w zestawie 100 najpopularniejszych materiałów w latach 2017–2019

Źródło: opracowanie własne

Tabela 4. Udostępnienia treści dotyczących zmian klimatu

Stacja telewizyjna	2017		2018		2019		2017–2019	
	Liczba udostępnień	Procent udostępnień	Liczba udostępnień	Procent udostępnień	Liczba udostępnień	Procent udostępnień	Łączna liczba udostępnień na FB	Łączny procent udostępnień
Al Jazeera	1 772 580	2,9	459 830	0,8	516 634	0,8	2 749 044	4,5
BBC	46 87 329	7,7	7 668 334	12,5	6 871 580	11,2	19 227 243	31,4
CNN	10 382 453	16,9	9 105 016	14,9	12 135 068	19,8	31 622 537	51,6
DW	231 021	0,4	136 529	0,2	195 217	0,3	562 767	0,9
EuroNews	147 283	0,2	1 429 982	2,3	2 763 204	4,5	4 340 469	7,1
France24	45 388	0,1	125 382	0,2	181 106	0,3	351 876	0,6
RT	696 053	1,1	1 016 599	1,7	698 033	1,1	2 410 685	3,9
Suma końcowa	17 962 107	29,3	19 941 672	32,6	23 360 842	38,1	61 264 621	100,0

Źródło: opracowanie własne

Na Facebooku udostępniano najliczniej treści pochodzące z CNN i BCC (83% badanego materiału). Jedną z przyczyn jest tu zarówno popularność stron internetowych obu stacji, które notowały najwyższe wskaźniki odwiedzin w badanym okresie (dane za SimilarWeb), jak i ich stabilna pozycja na arenie międzynarodowej.

Wykorzystanie technik text-mining pozwoliło na wyodrębnienie 10 klastrów tematycznych (tabela 5). Problemowi zmian klimatu najczęściej towarzyszył wątek globalnego ocieplenia (55,4% artykułów) i decyzji wokół polityki klimatycznej.

Tabela 5. Tematyka artykułów

Temat	Słowa kluczowe (w oryginale)	Spójność tematu (npmi)	Często- tliwość	Liczba artyku- łów	Procent artyku- łów
Poziom globalnego ocieplenia	global; degrees; warming; temperature; IPCC; rise; century; report; global warming; degrees Celsius; global temperature; intergovernmental panel on climate change; degrees Fahrenheit	0,249	269	51	55,4
Donald Trump i admi- nistracja	Trump; Donald; president; administration; California; Paris; agreement; states; Donald Trump; president Donald Trump; Paris climate; Trump administration; Paris agreement; Paris climate accord; Mr Trump; Paris accord; Paris climate agreement; Trump announced	0,236	279	39	42,4
Topnienie lodowców	sea; ice; Arctic; weather; temperatures; rising; levels; sea ice; sea levels; ice sheet; rising sea levels; Arctic Sea ice; billion tons; weather events	0,235	175	34	37,0
Parlament Europejski	party; parliament; European; election; EU; social; Merkel; Germany; European Parliament; exit polls; social democrats; Green Party	0,223	162	33	35,9
Emisja gazów cieplarnianych Dwutlenek węgla	greenhouse; gas; emissions; carbon; dioxide; greenhouse gas emissions; carbon dioxide; carbon emissions; global emissions; greenhouse gases	0,199	175	36	39,1
Prezydent Macron	French; Macron; France; president; Paris; French president; French president Emmanuel Macron	0,174	123	30	32,6
Sadzenie lasów	million; plant; past; trees; years	0,167	84	34	37,0
Organizacja Narodów Zjednoczonych	united; nations; states; countries; Africa; United States; united nations	0,156	128	45	48,9
Zmiany kli- matu	change; climate; human; climate change	0,134	712	92	100,0
Marnowanie żywności; Redukcja plastiku	waste; food; impact; reduce; plastic; meat; food waste; environmental impact; plastic waste	0,122	115	22	23,9

Objaśnienie: wskaźnik npmi — normalized pointwise mutual information — wzajemna informacja punktowa

Źródło: opracowanie własne

W grupie tematów „ekologicznych” eksponowano przyczyny i skutki topnienia lodowców oraz kwestie emisji gazów cieplarnianych i dwutlenku węgla. Poruszano również problem nadmiernego marnotrawstwa żywności, konieczności redukcji wykorzystywanego plastiku czy podjęcia działań mających na celu wielomilionowe nasadzenia drzew. W drugim bloku tematycznym dominowała polityka klimatyczna. W ponad 42% udostępnianych artykułów mowa była o działaniach Donalda Trumpa i jego administracji. Główny wątek dotyczył zapowiedzi wycofania się z porozumienia paryskiego, politycznych i ekonomicznych skutków tej decyzji. W artykułach zwracano też uwagę na eksponowanie przez Trumpa „ekspertów” podważających zmiany klimatu i wpływ człowieka na globalne ocieplenie. Drugim istotnym aktorem politycznym eksponowanym w udostępnianych tekstach był Emanuel Macron i jego działania wokół porozumienia paryskiego. Wśród podmiotów instytucjonalnych, które pojawiały się najliczniej, wymienić należy Parlament Europejski (kwestia wyborów do Parlamentu, aktywność poszczególnych partii i programy partii zielonych) i Organizacja Narodów Zjednoczonych (podejmowane decyzje, wytyczne dla aktorów politycznych).

Podobnie jak w przypadku badań naukowych, tak i w mediach koncentrowano się głównie na krajach zachodnich. Akcenty były jednak różnie rozłożone. W artykułach udostępnianych na Facebooku przez publiczność Al Jazeera dominował wątek Australii (43,9% przypadków) i Francji (24,2%). Materiały BBC dotyczyły Wielkiej Brytanii (52,9%) i Australii (29,3%). W CNN treści nawiązywały głównie do Stanów Zjednoczonych (87%). Niemcy eksponowane były w przekazach DW (87,5%) i Euronews (51,4%), Francja natomiast we France24 (61,6%). W przypadku udostępnień ze strony RT 67,9% newsów traktowało o Wielkiej Brytanii i Stanach Zjednoczonych (21,4%).

Tabela 6. Geografia udostępnianych informacji [podmioty według stacji telewizyjnych]

Nazwa państwa	Al Jazeera [%]	BBC [%]	CNN [%]	DW [%]	Euro-News [%]	France24 [%]	RT [%]	Gama	Wartość <i>p</i>
Niemcy	6,8	6,6	0,0	87,5	51,4	9,2	10,7	0,297	0,021
Francja	24,2	6,4	0,0	2,3	24,2	61,6	0,0	0,456	0,004
Australia	43,9	29,3	4,5	3,1	0,0	9,6	0,0	-0,451	0,026
Stany Zjednoczone	10,1	4,9	87,0	5,2	24,4	19,6	21,4	0,228	0,056
Wielka Brytania	14,9	52,9	8,6	1,9	0,0	0,0	67,9	-0,486	0,006

Źródło: opracowanie własne

W przypadku udostępnień treści RT obraz Wielkiej Brytanii i Stanów Zjednoczonych był negatywny. Pisano między innymi o Pokojowej Nagrodzie imienia Seana MacBride’a, którą otrzymał Jeremy Corbyn, były przywódca brytyjskiej Partii Pracy. Podkreślano, że brytyjskie media o tym nie wspomną, bo Corbyn oskarża Wielką Brytanię o jej współudział w łamaniu praw człowieka w związku z dostarczaniem broni takim krajom jak Arabia Saudyjska, która odgrywa główną rolę w konflikcie jemeńskim. Corbyn krytykował też militarystyczną politykę zagraniczną Stanów Zjednoczonych. Odbierając

wspomnianą nagrodę w siedzibie ONZ, mówił o nierównościach społecznych i zmianach klimatu. Cytowany artykuł udostępniono blisko 47 tysięcy razy.

Różny był również obraz naukowców i ich roli. Głos badaczy lub odwołanie do ich prac pojawiały się blisko w połowie badanych artykułów (47,6% przypadków). W materiałach udostępnianych ze strony BBC występowali w 63,6% tekstów, w EuroNews 50,0%, Al Jazeera 40,0%, CNN 38,5%, France24 33,3%, DW 27,8% i RT 25,0%.

Obecność naukowców można zestawiać w trzech grupach (klastrach tematycznych). Do pierwszej należą artykuły, w których dziennikarze odwołują się do wyników badań i ostrzeżeń ekspertów („Temperatura powietrza na Ziemi i ilość ciepła uwięzionego w oceanach stale rosną, a rok 2016 niedawno ogłoszono najgorętszym rokiem w historii”, „Czołowi światowi naukowcy są zgodni, że zmiany klimatyczne są spowodowane głównie przez człowieka”, „Nie można jednak zapomnieć o nadziei, jaką dają nasze lasy. I jest wystarczająco dużo miejsca, mówią szwajcarscy naukowcy. Nawet w istniejących miastach i polach uprawnych jest wystarczająco dużo miejsca, aby nowe drzewa pokryły dziewięć milionów kilometrów kwadratowych, poinformowali w czasopiśmie Science”). Druga grupa informacji to głos nauki, który zawiera zalecenia dla polityki klimatycznej („Po trzech latach badań i tygodniu negocjacji naukowców i urzędników państwowych na spotkaniu w Korei Południowej Międzyrządowy Zespół ds. Zmian Klimatu (IPCC) wydał specjalny raport na temat wpływu globalnego ocieplenia o 1,5 stopnia Celsjusza”; „Naukowcy zgadzają się teraz, że tak naprawdę musimy utrzymywać wzrost temperatury poniżej 1,5°C”; „Naukowcy twierdzą, że wszyscy musimy dokonać poważnych zmian w naszym stylu życia, aby uniknąć poważnie szkodliwych zmian klimatycznych. Naukowcy twierdzą, że powinniśmy jeść mniej mięsa ze względu na emisje dwutlenku węgla, które wytwarza przemysł mięsny, a także inne negatywne skutki dla środowiska”; „Naukowcy zaapelowali o specjalny status w celu ochrony koralowców, pingwinów i innych dzikich zwierząt na Antarktydzie”. Trzecią grupę tworzą newsy, w których przebiegał się głos wątpliwych (głównie po stronie aktorów politycznych): „Trump, którego administracja realizowała program na rzecz paliw kopalnych, oskarżył naukowców o «agendę polityczną» i podał w wątpliwość, czy ludzie są odpowiedzialni za wzrost temperatur na Ziemi”; „Chociaż nie można mieć pewności, wielu naukowców obawia się, że zbliżające się załamanie szelfu Larsena C jest powiązane ze zmianami klimatycznymi”.

Od cytowanych powyżej badań różnią się wyniki prac Corbett i Durfee, które uważały, że dziennikarze nie posiadają odpowiedniej wiedzy, co może mieć istotny wpływ na nadmierne wyeksponowanie lub bagatelizowanie globalnych zmian klimatycznych. W artykułach udostępnianych przez globalną publiczność głos nauki był słyszalny. Dziennikarze odwoływali się przede wszystkim do wyników aktualnych ekspertyz i wytycznych przedstawianych aktorom politycznym odpowiedzialnym za działania w obszarze polityki klimatycznej. Materiały krytyczne wobec administracji Trumpa i głoszonych przez niego poglądów uzyskiwały najwyższe wskaźniki udostępnień w przestrzeni mediów społecznościowych. Materiały podważające naukowy konsensus pojawiały się głównie na stronie RT i dystrybuowano je na profilach stacji na Facebooku. Zasięgi oddziaływania były zdecydowanie niższe niż w przypadku nadawców zachodnich (średnia dystrybucja na poziomie kilku tysięcy udostępnień).

Podsumowanie

Państwa wdrażające rozwiązania polityki klimatycznej napotykają trudności wynikające z ambitnych planów i związanych z nimi kosztów. Równolegle media globalne dostarczają wielu cennych informacji, podążają za wynikami badań naukowych i odwołują się do głosu ekspertów. Publiczność udostępnia te treści między innymi na Facebooku, co pozwala na dalszą dystrybucję i dotarcie do osób, które nie oglądają na co dzień telewizji. W przestrzeni mediów społecznościowych pojawia się dezinformacja. W części artykułów eksponowane są nie tylko wątpliwości, lecz też postawy podważające najważniejsze ustalenia klimatologów. W okresie badawczym było ich jednak w mniej.

W analizowanym materiale istotną rolę odgrywały doniesienia z międzynarodowych konferencji COP i ustalenia IPCC. Dziennikarze nadal koncentrowali się na aktywności największych państw. Decyzje Trumpa i konflikt dyplomatyczny z Macronem odbił się szerokich echem. Z perspektywy czasu wiadomo już o powrocie Stanów Zjednoczonych do postanowień paryskich, a tym samym wzmocnieniu wysiłków dla wspólnych działań na rzecz klimatu. Przyszłe badania należałoby skoncentrować na dystrybucji artykułów obejmujących okres prezydentury Bidena oraz decyzji aktorów politycznych podejmowanych podczas kolejnych konferencji COP, szczególnie w zakresie odchodzenia świata od paliw kopalnych.

Bibliografia

- Anderson A.A., Brossard D., Scheufele D.A., Xenos M.A., Ladwig P., *The "Nasty Effect." Online Incivility and Risk Perceptions of Emerging Technologies*, „Journal of Computer-Mediated Communication” 19, 2014, nr 3, s. 373–387, <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/jcc4.12009>.
- Collet P., *5 lat Porozumienia Paryskiego: dyplomatyczny sukces przyćmiony decyzją USA*, przeł. M. Wojtkiewicz, „Teraz Środowisko” 24 lipca 2024, <https://www.teraz-srodowisko.pl/aktualnosci/5-lat-porozumienie-paryskie-zobowiazania-panstw-mapa-9655.html>.
- Corbett J.B., Durfee J.L., *Testing Public (Un)Certainty of Science: Media Representations of Global Warming*, „Sage Journals” 26, 2016, nr 2, s. 129–151, <http://dx.doi.org/10.1177/1075547004270234>.
- Diaz-Rainey I., Gehricke S.A., Roberts H., Zhang R., *Trump vs. Paris: The impact of climate policy on U.S. listed oil and gas firm returns and volatility*, „International Review of Financial Analysis” 76, 2021, s. 1–13, DOI: 10.1016/j.irfa.2021.101746.
- Feldman L., Maibach E., Roser-Renouf C., Leiserowitz A., *Climate on Cable: The Nature and Impact of Global Warming Coverage on Fox News, CNN, and MSNBC*, „The International Journal of Press/Politics”, 17(1), s. 3–31, <https://doi.org/10.1177/1940161211425410>.
- Goal 13: *Take urgent action to combat climate change and its impacts*, <https://www.un.org/sustainabledevelopment/climate-change/>, 2020 r.
- Porozumienie paryskie*, „Climate Action”, https://ec.europa.eu/clima/eu-action/international-action-climate-change/climate-negotiations/paris-agreement_pl.
- Lahn B., *Changing climate change: The carbon budget and the modifying-work of the IPCC*, „Social Studies of Science” 51, 2021, nr 1, s. 3–27, DOI: 10.1177/0306312720941933.
- Male' Declaration on the Human Dimension of Global Climate Change*, http://www.ciel.org/Publications/Male_Declaration_Nov07.pdf, 2007.
- McComas K., Shanahan J., *Telling Stories About Global Climate Change: Measuring the Impact of Narratives on Issue Cycles*, „Sage Journals” 26, 2016, nr 1, s. 30–57, <http://dx.doi.org/10.1177/009365099026001003>.

- Pavone I.R., *The Paris Agreement and the Trump administration: Road to nowhere?*, „Journal of International Studies” 11, 2018, nr 1, s. 34–39, DOI: 10.14254/2071-8330.2018/11-1/3.
- Schäfer M.S., Schlichting I., *Media Representations of Climate Change: A Meta-Analysis of the Research Field*, „Environmental Communication” 8, 2014, nr 2, s. 142–160, <https://doi.org/10.1080/17524032.2014.914050>.
- Siwior P., *Prawa człowieka a zmiany klimatu — perspektywa ONZ*, „Studia Prawnoustrojowe” 2021, nr 51, s. 147–159, DOI: 10.31648/sp.6399.
- W kierunku całkowitego ograniczenia emisji zanieczyszczeń w Europie — Europejska Agencja Środowiska*, „Sygnały EEA”, <https://www.eea.europa.eu/pl/publications/sygnały-eea-2020-w-kierunku>, 2020 r.

Climate change and climate policy: Analysis of TV news segments most shared on social media

Keywords: climate change, climate policy, IPCC, COP, global TV news stations, Facebook, text-mining analysis

Summary

Climate change is a fact. Negative processes are progressing, and experts point to solutions that can reduce the future effects of years of neglect. The problem is global, but not all political actors approach climate policy similarly. After the Donald Trump administration's spectacular and unilateral withdrawal from the 2015 Paris Agreement, the importance of the long-standing international compromise has diminished. This paper offers an analysis of media reports from 2017–2019 on climate change and climate policy. The study encompasses content from seven global television stations shared from their websites on social media. The author focuses on Facebook as the largest distribution channel for traditional media material in the analysis. The results show that the issue of climate change was one of the most frequently communicated information, but it was not the main topic. Pieces of news content published on the websites of the BBC and CNN were shared most widely. Global warming, the consequences of Donald Trump's actions, melting glaciers in the Arctic, and greenhouse gas emissions were some of the major issues covered.